

27 april 2020

Nu startar vi betesbloggen!

Att välja betessystem är en strategisk, långsiktig åtgärd som sedan ofta används under många år. Investeringar behöver göras i anläggning och stängsling. Detta tar både tid och pengar men lönar sig i slutänden. Ett betessystem är inte statiskt utan det finns behov av att löpande göra förändringar och insatser, det kan handla om gödsling, val av gröda, skifta slätter- och betesareal, ändra lamningstidpunkt eller tillskottsutfodra. Vi vill öka intresset och kunskap kring bete och nu är därför betesbloggen tillbaka för tredje året.

Nuläge

Nu grannar vi alla på hur säsong 2020 kommer att bli. Inledningen påminner om säsong 2019 med låg nederbörd, blåsigt och kalla frostnätter. Marken torkas ut och växtnäringen som finns i marken blir inte tillgänglig för växterna. Vattnet behövs för att lösa och leda växtnäringen upp i växterna. Men även om betesmängden fortfarande är låg är det bra att få ut tackorna så tidigt som möjligt. Om det kommer regn och betet sätter fart är det bra om tackorna redan är anpassade till en relativt hög beteskonsumtion.

Start av alla betessystem

Oavsett ifall du har ett rotationsbetessystem eller ett enkelt system utan rotation mellan fällor så inleds säsongen med att fåren släpps ut på hela betesarealen med tillgång till sitt vanliga foder. Kom ihåg att anpassning av våmmen till bete tar 5-10 dagar. Ett huvudtips är att inte släppa ut djuren för sent. När tillväxten sätter fart startas avbetningen i fällor.

Betets tillväxt påverkas av tre huvudfaktorer

I tabellen nedan ser du en översikt över hur dagstemperatur, vattentillgång och näringstillgång inverkar på betesväxterna. Vi delar in dem i gräs, baljväxter och örter. Som ni ser i tabellen har de olika optimum och kunskap och förståelse kring detta är viktigt för att lyckas med betesproduktionen.

Dagstemperatur	Vattentillgång	Näringstillgång
Gräsen optimala tillväxt sker mellan en dagstemperatur på 8-20 grader.	Alla vallväxter behöver cirka 1 mm nederbörd för 20 kg ts tillväxt per hektar.	Gräsen växer bättre ju mer kväve som tillförs.
Baljväxterna och örternas optimala tillväxt sker mellan en dagstemperatur på 12-24 grader.	Ju lägre näringstillgång i marken desto mer vatten krävs också för att göra näringen tillgänglig för växterna.	Baljväxterna fixerar kväve från luften men är dåliga på att konkurrera med gräsen om tillgängligt kalium och fosfor.
		Örterna växer bättre ju mer kväve som finns men är liksom baljväxterna dåliga på att konkurrera med gräsen om tillgängligt kalium och fosfor.

Beroende på dagstemperatur kan betessäsongens delas in i fyra olika perioder. Vi börjar med att djupdyka i Betesperiod 1. Perioden kännetecknas av temperaturer kring 8-15 grader och infaller tidsmässigt runt 1 maj tom 1 juni.

Vad händer under Betesperiod 1?

Tillväxten på gräsen är god, till och med mycket god. Gräsen gynnas av periodens måttliga temperaturer. Även baljväxterna har en okej tillväxt men de har ett bättre optimum senare när temperaturerna ökar.

Kvalitén på betet är hög under betesperiod 1, du kan likställa det med samma kvalitet som det är på ett kraftfoder. Efter hand kommer ett visst kvalitetsfall på gräsen att börja ske men baljväxterna kompenserar för detta. Ett lämpligt rotationsintervall på bete kan vara 25-30 dagar (tiden det tar att beta igenom/rotera alla fållor). Sammanfattningsvis är detta den absolut bästa tillväxtperioden för tackor och lamm men det bygger på att uppnå en maxkonsumtion per djur.

Utmaningar och begränsande faktorer på våren

Mängden bete måste upp till 1 200 - 1 300 kg ts/ha snarast möjligt. Tackorna måste också anpassas från vinterfoder till bete (10 dagar). En bra lösning är att tillskottsutfodra tackor och lamm för att dels få ut dem tidigare och dels få en anpassning från foderstat på stall till bete. Lite längre fram, i slutet av maj, ökar gräsens stråskjutning och detta kräver snabbare rotation.

Du kan påverka och styra!

Väder och vind ligger utanför vår kontroll men det finns ju saker som du kan göra om förutsättningarna inte blir som tänkt under säsongen.

- Om du inte har bra förutsättningar med bete, stängsel, fållor så bör du inleda en **tillskottsfodring** redan 4-6 veckor efter betessläpp. Vi talar då om givor på 1-2 hekto per lamm och dag. Denna lilla giva har en bra stabiliserande effekt på lammen, håller vommens mikroorganismer på topp och om säsongen utvecklar sig med extrem blöta eller torka så har du redan lamm som är vana vid kraftfoder och du ökar på givan.
- **Gödslin**! Genom att tillföra näring ökar avkastningen framför allt gräsen.
- Kan du **bevattna** areal vid behov? Vatten är avgörande för tillväxt och åtkomst av markens näring för växterna.
- **Val av gröda?** 20-25% är sorter med djupgående rötter som hämtar vatten och näring längre ner i marken, tex cikoria, lusern, rödklöver, foderraps. På sikt även fördel som strukturförbättrande.
- **Skifta** mellan slåtter- och bete. Håller kvalitet uppe och bidrar även till vinterfoder och parasitbromsande.

Vi återkommer snart med en ny text och då kan du läsa mera om hur du bör tänka och agera för att få stabila lamm ute på bete. Genom att ha kunskap om lammen olika faser och behov så kan du säkra lammens tillväxt.

Vi önskar alla en trevlig Valborg och på återhörande!

Gunnar Danielsson och Elisabeth Svensson

